

ПРИПРЕМА НЕБОРБЕНЕ ОПЕРАЦИЈЕ КАО КЉУЧНИ ЕЛЕМЕНТ УСПЕШНОСТИ АНГАЖОВАЊА РЕЧНЕ ФЛОТИЛЕ У ОПЕРАЦИЈИ ПОМОЋИ ЦИВИЛНИМ ВЛАСТИМА ТОКОМ ПОПЛАВА*

Шериф Бајрами**
Светислав Шошкић***

Достављен: 08. 11. 2021.

Језик рада: Српски

Кориговано: 08. 01, 07. 03. и 17. 03. 2022.

Тип рада: Прегледни рад

Прихваћен: 18. 03. 2022.

DOI број: 10.5937/vojdelo2201046B

Речна флотила (РФ), као саставни део Копнене војске, представља један од неизбежних субјеката заштите и спасавања становништва, животне средине и материјалних добара за време поплава. Ванредне ситуације проглашене услед претње од изливања водене масе из речног корита захтевају употребу одређених средстава као што су бродови, чамци, амфибије и друге врсте пловних објеката. Због њихове основне намене, маневарских способности, капацитета и специфичности окружења у којем се користе (реке, језера, канали итд.), незамислива је успешна употреба снага заштите и спасавања током реализације различитих облика неборбених активности на поплављеном подручју. Међутим, успех у операцији пружања помоћи цивилним органима власти у случају поплава не зависи само од средстава која се користе током извршавања задатака већ и од многобројних изазова попут: како изабрати и организовати адекватне снаге за заштиту и спасавање, како довести снаге у подручје захваћено поплавама, како организовати њихову логистичку подршку и како успоставити успешну координацију са цивилним органима власти на угроженом подручју.

У вези с тим, а кроз анализу постојећих доктринарних решења генерисани су кључни елементи успешности употребе РФ за вре-

* Чланак је резултат научноистраживачког рада на докторској дисертацији „Модел употребе Речне флотиле у операцији помоћи цивилним органима власти током поплава“.

** Универзитет одбране у Београду, Војна академија, Београд, Република Србија, bajramiserif@gmail.com

*** Универзитет одбране у Београду, Војна академија, Београд, Република Србија.

ме поплава у виду: припрема операције, командовања у операцији, сарадње и садејства, извођења неборбених активности и логистичке подршке операције. У раду се предлажу решења која се одnose на фазу припреме операције као једног од кључних елемената успешности употребе РФ у помоћи цивилним властима током поплава.

Кључне речи: *Речна флотила, ванредна ситуација, поплаве, припрема операције*

Увод

Поплаве, као елементарна непогода, имају за последицу угрожавање живота и здравља људи, уништавање домаћинства и рушење инфраструктуре. Речна флотила, као саставни део Копнене војске, представља један од незаменљивих фактора у реализацији задатака заштите и спасавања становништва, животне средине и материјалних добара за време поплава. Основни циљ овог рада јесте дефинисање новог приступа у реализацији фазе припреме неборбене операције, чија примена треба да обезбеди ефикасна и ефективна решења током планирања, организовања и припреме снага за ангажовање на пружању помоћи цивилним органима власти током поплава. У вези с тим, обрађене су целине које се односе на Речну флотилу (појам, намена, задаци и организација), ванредну ситуацију и припрему операције као кључног елемента успешности ангажовања РФ током поплава са предлогом мера за могућа унапређења.

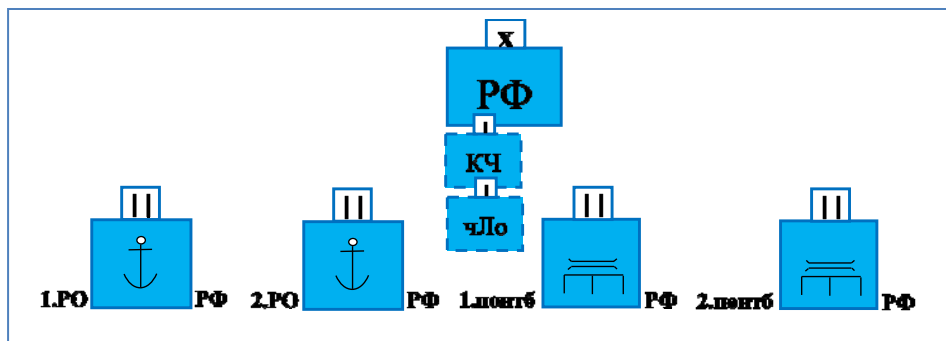
Појам, намена и задаци Речне флотиле

Речна флотила Војске Србије у систему одбране препозната је као тактичка јединица Копнене војске, нивоа бригаде, организована на модулрном принципу, која интегрише речне и инжињеријске јединице у функционалну целину рада извршења додељених мисија (слика 1). Задатке реализује самостално или у оквиру операција КоВ-а и осталих снага система одбране.¹ Такође, РФ представља систем чији елементи почивају на одређеним законитостима и принципима, а јасном структурном организацијом² обезбеђује се ефикасна реализација задатака, првенствено на рекама, каналима и језерима самостално или у садејству са осталим снагама система одбране.

---

¹ Шериф Бајрами и Раде Славковић, „Доктринарна решења употребе речне флотиле у ванредним ситуацијама”, *Војно дело*, бр. 5, 2016, стр. 218.

² Синтагма „структурна организација” преузета је из Доктрине Копнене војске и представља организацијски однос који се манифестује кроз заступљеност родова и служби (*Доктрина Копнене војске*, Медија центар „Одбрана”, Београд, 2012. стр. 18).

Слика 1 – Организацијска структура Речне флотиле³

Основна намена РФ Војске Србије дефинисана је у Правилу РФ (привремено) на следећи начин: „Речна флотила је намењена за извођење борбених и неборбених активности на и у захвату унутрашњих вода (...) и другим текућим и стајаћим водама, у свим хидролошким и метеоролошким условима, самостално или у садејству са јединицама КоВ и осталим снагама безбедности и у сарадњи са чиниоцима цивилног окружења.“⁴ Задаци, за које се команда и потчињене јединице оспособљавају и увежбају ради изградње и одржавања оперативних способности, а у вези с извршавањем захтева треће мисије Војске Србије јесу: 1. трагање и спасавање, 2. евакуација становништва, материјалних добара и животиња из подручја угрожених поплавама, првенствено воденим, а делимично и копненим путем, 3. дистрибуција животно важних намирница, 4. уздужно и попречно превозење, 5. обезбеђење привременог смештаја за угрожена лица, 6. пружање медицинске помоћи угроженим или оболелим лицима у подручју захваћеном поплавама и 7. израда, односно ојачавање брана и насипа.⁵

Ванредна ситуација

Устав Републике Србије, као основни и највиши правни акт наше државе, не препознаје појам ванредна ситуација већ искључиво ванредно и ратно стање.⁶ Закон о одбрани такође, само много прецизније него Устав, обрађује поменути два стања, док се појам ванредна ситуација тек у Закону о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама коначно препознаје и дефинише као „стање које настаје проглашењем од надлежног органа када су ризици и претње или настале последице по становништво, животну средину и мате-

³ Слика је креирана на основу доступних података на сајту Војске Србије, https://www.vs.rs/sr_cyr/jedinice/vojska-srbije/kopnena-vojska/rečna-flotila, 08/11/2021.

⁴ *Правило Речна флотила* (привремено), ККоВ, Ниш, 2020, стр. 9.

⁵ Наведени задаци дефинисани су на основу анализе Плана обучавања команди и јединица РФ.

⁶ Устав Републике Србије, *Службени гласник РС*, број 98, Београд, 2006, члан 200 и 201.

ријална и културна добра таквог обима и интензитета да њихов настанак или последице није могуће спречити или отклонити редовним деловањем надлежних органа и служби, због чега је за њихово ублажавање и отклањање неопходно употребити посебне мере, снаге и средства уз појачан режим рада”.⁷

Позивајући се на страну литературу и дефиниције ванредне ситуације других аутора, Бајрами, Каровић и Радић закључују да појам ванредна ситуација, у ширем смислу, подразумева изненадан и јединствен догађај који изазива поремећај редовних процеса и појава, значајно утичући на животе људи, имовину и природну средину, односно, као фактор нестабилности, доводи до дисфункције постојећег друштвеног система.⁸

Када је реч о елементарним непогодама на нашим просторима, поплаве су најчешћи узрочник настанка ванредних ситуација. Према Марини Бабић Младеновић, поплава се дефинише преко појма великих вода: „Када проток велике воде превазиђе капацитет основног речног корита почиње изливање односно поплава приобалног подручја која, уколико подручје није заштићено објектима, угрожава људске животе, имовину и инфраструктуру. Поплаве се сврставају у ред највећих природних катастрофа на глобалном нивоу, а на нашем простору често узрокују ванредне ситуације, праћене високим штетама и губитком људских живота”.⁹

Током поплава степен угрожености људских живота и материјалних добара је, углавном, на високом нивоу и захтева ангажовање посебних снага. Речна флотила је једна од таквих јединица која због своје специфичности дефинитивно представља један од битнијих елемената интегрисаног система заштите и спасавања од којег неретко зависи и сам исход ванредне ситуације. Доказ за ту тврдњу јесу управо искуства током мајских поплава 2014. године, када су ронилачке и понтонирске јединице одиграле пресудну улогу у реализацији задатка трагања и спасавања, као и евакуације становништва са угроженог подручја.

Припрема операције као кључни елемент успешности употребе Речне флотиле у операцији помоћи цивилним властима током поплава

Успех у операцији пружања помоћи цивилним органима власти током поплава зависи од бројних фактора као што су: припрема операције, командовање у операцији, сарадња и садејство, извођење неборбених активности и логистичка подршка операције. Међутим, оно од чега све почиње и од чега непосредно зависи наставак и успешност сваке војне операције јесте фаза њене припреме.

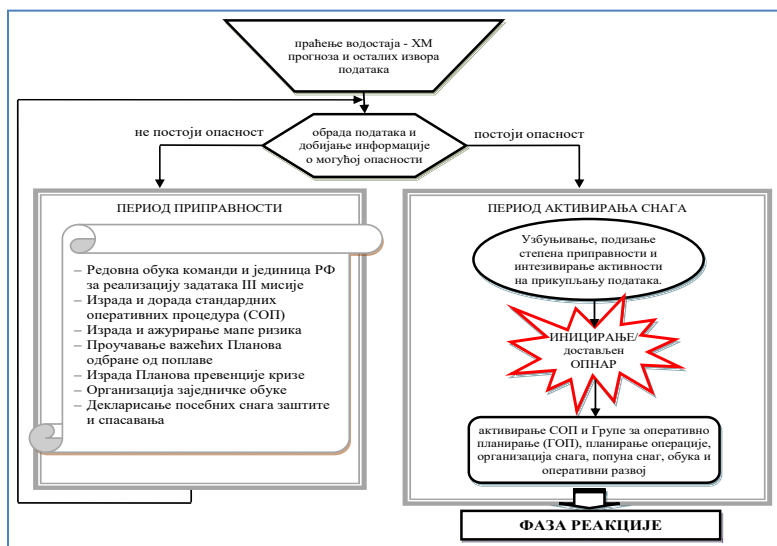
⁷ „Закон о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама”, члан 2, *Службени гласник РС*, број 87, Београд, 2018.

⁸ Шериф Бајрами, Самед Каровић и Горан Радић, „Употреба Речне флотиле у пружању помоћи цивилним властима у случају великих поплава”, *Војно дело*, бр. 7, 2016, стр 254.

⁹ Марина Бабић Младеновић, „Уређење водотокова”, Институт за водопривреду „Јарослав Черни”, Београд, 2018, стр. 217.

Припрема операције подразумева рад команди и јединица који се одвија пре фазе њеног извођења, а чија је основна сврха изградња и одржавање високог степена оперативних способности потребних за успешну реализацију предстојеће операције. Сврхосходним и правовременим припремама треба обезбедити ефикасну употребу јединица у складу са јединственим планом (оперативним наређењем) и под јединственом командом током извођења операције. Услови у којима се одвија припрема операције су врло комплексни и зависе од бројних параметара: степена исправности технике, бројности људства и њихове обучености, начина командовања јединицама, као и количином информација којом команда располаже током планирања, припреме и извођења операције. Међутим, време као фактор неопходан за успешну и квалитетну припрему има пресудан значај.

Сходно томе, фазу припреме не треба посматрати само као период који се реализује искључиво *непосредно* пре извођења операције већ као дуготрајан процес чије иницирање је неопходно започети много пре настанка поплаве. Из наведених разлога, у предложеном концепту припрема операције, као кључног елемента успешности, фаза припреме се посматра кроз две временске целине: *период приправности* и *период активирања снага* (слика 2). Основни циљ ове поделе јесте да се обезбеди довољно времена за целисходну и ефикасну припрему снага, чак и у условима када је оно знатно ограничено услед преране или изненадне појаве елементарних непогода (нпр. у случају земљотреса).

Слика 2 – Предложени концепт припреме операције са активностима¹⁰

¹⁰ Сliku и садржај креирали су аутори.

Током комплетне фазе припреме органи унутрашње службе перманентно прате и обрађују податке издате преко система за рано упозоравање, обавештавање и узбуњивање. Водостај на унутрашњим водама, његова тенденција развоја и остали хидрометеоролошки параметри јесу подаци који се прикупљају и обрађују како би се добиле благовремене информације потребне за доношење одлуке о мерама које треба предузети у складу са тренутном ситуацијом. Уколико не постоји реална опасност од поплава, јединица наставља са спровођењем превентивних мера карактеристичним за период приправности или, у супротном, када је опасност од поплаве извесна, она предузима конкретне мере у функцији иницирања, односно активирања снага за реаговање (слика 2).

Мере карактеристичне за период приправности, као што је већ напоменуто, имају углавном превентивни значај, јер низак степен угрожености од поплава дозвољава јединицама да спроведу квалитетне и обимне припремне радње. У овој фази припреме операције предложени концепт предвиђа спровођење следећих превентивних активности:

1. *Редовна обука команди и јединица РФ за реализацију задатака III мисије ВС са тежиштем на ангажовању снага током поплава.* Свеобухватном обуком и увежбавањем током периода приправности стварају се основни предуслови за постизање потребних оперативних способности за реализацију широког спектра неборбених активности. Касније, у периоду непосредно пре извођења операције, обука се конкретизује и интензивира ради постизања коначне оспособљености дефинисаних снага за извођење планираних задатака током операције.

2. *Ревизије и доградње постојећих стандардних оперативних процедура (СОП) из ове области.* Како би се успоставио јединствен систем доношења одлуке на тактичком нивоу и ефикасан проток информација до свих субјеката и снага ангажованих на задацима заштите и спасавања, потребно је израдити одговарајуће СОП. Израдом прецизних и конкретних СОП, заснованих на наученим лекцијама и претходно стеченим искуствима, стварају се услови да сваки припадник РФ препозна и схвати своје место током ангажовања на реализацији врло сложених и ризичних задатака.

3. *Израде и ажурирања мапе ризика,* на основу претходно дефинисаних плавних зона и степена угрожености приобалног садржаја, јесте још једна мера која треба да се предузима у периоду приправности.

4. *Проучавање важећих планова одбране од поплава* јесте мера којом се снаге унапред упознају са могућим обавезама и задацима са којима се могу сустрести током свог ангажовања.

5. *Израде планова превенције кризе.* Планови превенције криза припремају се ради одговора на могуће ванредне ситуације, који своје полазиште имају на њиховим различитим сценаријима избијања и развоја, а израђују се на свим нивоима командовања. Њеном израдом у условима приправности и расположивости довољног времена обезбеђује се квалитетно обучавање и увежбавање команди у процесу доношења одлуке за ефикасну употребу снага чија решења касније у стварним околностима могу да послуже као добра основа за креирање успешног одговора на новонасталу кризну ситуацију.

6. *Организовање заједничке обуке са представницима цивилних органа власти и јавних институција из области заштите и спасавања.* Кроз заједничку обуку различити субјекти система заштите и спасавања упознавају се са надлежностима, средствима, процедурама и могућностима других актера. Уочавају се предности и слабости система, отклањају се потенцијалне препреке у комуникацији и координираном раду током ванредне ситуације итд.

7. *Декларисање посебних снага из састава РФ за реализацију специјализованих задатака из треће мисије ВС и њихова обука.*¹¹ Предложени концепт припрема операције подразумева да се од јединица Речне флотиле формирају специјални тимови за ангажовање на задацима заштите и спасавања, а за које су потребне посебне вештине и знања. Наведене снаге, начелно у истом саставу, периодично би се обучавали према посебном плану и програму, а све у функцији спровођења адекватних и благовремених припрема за извршење конкретних задатака заштите и спасавања.

Од момента наступања кризе па надаље, све предузете активности више немају превентивни већ проактивни карактер, јер је извесност од наступања поплаве очигледна и захтева искључиво активну улогу речних снага. У таквим околностима, претходно реализоване припремне радње, током *периода приправности*, додатно добијају на значају, јер омогућавају успешан наставак започетог процеса, али овог пута у условима ограниченог времена. Управо кроз ову способност брзог прилагођавања новонасталим околностима огледа се предност предложених решења у фази припрема операције.

Завршетком периода приправности предвиђен је наставак припрема кроз период активирања снага за реаговање. Моменат преласка из једне у другу потфазу инициран је прикупљеним подацима који недвосмислено указују на потенцијалну опасност и повећану вероватноћу њеног наступања или наређењем претпостављене команде. У овој фази припреме операције, предложени концепт предвиђа спровођење следећих проактивних мера:

1. *Узбуњивање и подизање степена приправности команди и јединица РФ* представљају активности које се предузимају у моменту када је угроженост објеката и припадника РФ све извеснија. У тим околностима издаје се наређење за узбуњивање, односно за подизање степена приправности ради спровођења непосредних припрема за евентуално ангажовање снага. Дакле, међу прве кораке који се спроводе на почетку *периода активирања снага* спада узбуњивање и подизање њихове приправности у ситуацији када је опасност од угрожавајуће појаве реална и објективна.

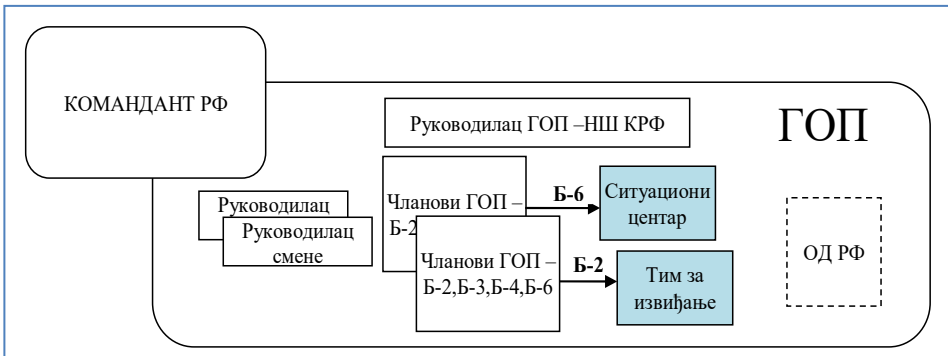
2. *Интензивирање активности на прикупљању додатних информација о наступајућим поплавама.* Предложени концепт припрема операције предвиђа да се додатне информације обезбеде благовременим извиђањем потенцијално

¹¹ Важећим законским и доктринарним решењима, ВС декларише снаге само за своју прву и другу мисију с обзиром на то да је од 2009. године Управа за ванредне ситуације прешла у надлежност МУП-а. Међутим, искуства током ангажовања јединица ВС у ванредним ситуацијама указују на потребу формирања и континуирано оспособљавање посебних специјализованих јединица за извршење задатака трагања и спасавања, односно пружања помоћи цивилним органима власти током различитих елементарних непогода.

угрожених подручја, као и упућивањем лица у одговарајуће институције задужене за рано упозоравање, обавештавање и узбуњивање (уз претходно добијену сагласност надлежних војних органа).

3. *Активирање СОП-а за дату кризу и формирање групе за оперативно планирање (ГОП).* По пријему и провери информација о могућој опасности оперативни дежурни РФ извештава команданта РФ и начелника штаба Команде РФ (руководиоца ГОП-а) о појави индикатора кризе. Командант РФ наређује, преко оперативног дежурног РФ, позивање чланова ГОП-а како би, након окупљања, отпочели са радом на доношењу предлога о ангажовању и начину невојног одговора на новонасталу кризу.

4. *Планирање операције.* Процес планирања операције Речне флотиле у подршци цивилним органима власти у случају поплаве саставни је део свеобухватних припрема чији је главни носилац командант РФ са својом командом, односно са непосредно формираним ГОП-ом. У организацијској структури ГОП-а, а као иновативна решења за ефикасно прикупљање, обраду и дистрибуцију релевантних података, предложени концепт предвиђа увођење два наменски формирана елемента: 1. тима за извиђање и прикупљање података и 2. ситуационог центра (слика 3).

Слика 3 – Организација ГОП-а у фази припреме операције¹²

Наведена организација треба да обезбеди релевантне и тачне податке са терена, ефикасан проток информација, континуиран рад, пренос управљачких акција у реалном времену, ефикасно извештавање претпостављених и растерећење дежурних органа током ванредне ситуације.

5. *Организовање снага.* Кључни моменат у припремној фази, као продукт планирања, јесте процес у којем се изнаходи најпогоднија организациона структура снага за извршење додељених задатака. Основни циљ организовања јесте да се успостави оптималан оперативни распоред за успешно (организовано) извођење операције. Дефинисаној организационој форми додељује се потребан број извршилаца и руководиоца, одређују се њихови задаци, права и одговорности, затим

¹² Слику и садржај креирали су аутори.

начин њихове координације, коришћење потребних метода и техника итд.¹³ Следствено томе, а проучавањем организацијско-формацијске структуре, врсте и капацитета средстава са којима располаже РФ, јединице које би се користиле у операцији пружања помоћи цивилним органима власти у случају поплаве начелно би се организовале у: 1. снаге за командовање, 2. снаге за извршење задатака подељених у тимове за извиђање, трагање и спасавање, транспорт и евакуацију, рашчишћавање путева, помоћ при асанацији и достављање животно важних намирница, 3. снаге за обезбеђење, 4. снаге за логистичку подршку и 5. резерву.

6. *Попуна снага*. Попуна потребним људским и материјалним ресурсима обавља се током припрема операције и њеног извођења, а ради обезбеђења одрживости снага.¹⁴ У вези с тим, решење за унапређење процеса попуне снага за извођење операције предложени концепт планирања операције види у квалитетној сарадњи са многобројним ронилачким клубовима, локалним грађевинским предузећима, Горском службом спасавања, радио-аматерским, једриличарским, рибарским и другим удружењима. Они би, преко надлежних регионалних центара МО, могли да обезбеде потенцијални кадар за попуно критичних ВЕС-ти, попут ронилаца, руковалаца грађевинским машинама, везиста, лица оспособљених за безбедан и сигуран рад на води и других.

7. *Обука за конкретну мисију*. Процесом обучавања у фази припрема за операцију предложени концепт предвиђа да се, поред општих, обухвате и специфични садржаји обучавања, као што су: познавање правила употребе јединице у извођењу специфичних неборбених активности, техника преговарања и посредовања, комуникација с медијима и познавање овлашћења и поступака у случају сусретања са различитим облицима криминалних радњи.

8. *Оперативни развој снага* треба да се обезбеди: најцелисходнијом употребом јединица и средстава, најбољом искоришћеношћу земљишта и акваторије, неопходном растреситишћу и груписањем снага, непрекидношћу садејства и сарадње са суседима, остваривањем планираног маневра и ефикасношћу логистичке подршке. Предложени концепт припрема операције остварује наведене дефинисане захтеве разматрањем различитих опција довођења снага на угрожено подручје и то комбинацијом копнених и водених комуникација, као и одређивање могућих излазних рута у случају да снаге буду заробљене на угроженом подручју. На тај начин се обезбеђује оперативни распоред који је еластичан и у потпуности прилагодљив наглим променама насталим услед непредвидивог деловања поплавног таласа.

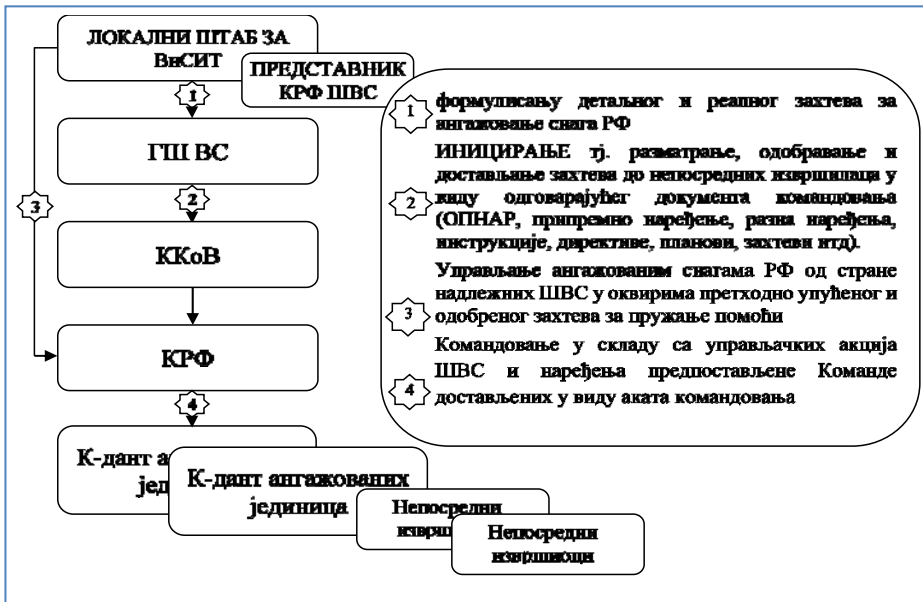
Спровођењем свих наведених мера (превентивних и проактивних) током фазе припреме операције, на начин који се предлаже у раду, решава се проблем недостатка времена за квалитетно планирање, организовање и припремање снага предвиђених за ангажовање на пружању помоћи цивилним органима власти за време поплава. Међутим, поред ограниченог времена за планира-

¹³ Петар Јовановић, *Управљање пројектом*, Висока школа за пројектни менаџмент, Београд, 2008, стр. 57.

¹⁴ *Доктрина операција Војске Србије*, Медија центар „Одбрана”, Београд, 2012, стр. 68.

ње операције, индетификовани су и остали проблеми који се, најчешће, односе на испреплетаност надлежности у процесу иницирања употребе РФ и непрецизног поступка дефинисања и достављања захтева за њено ангажовање.

Формулисање нереалних и несврхисходних захтева представника цивилних власти према РФ и непоштовање начела поступности у ангажовању снага ВС (јединице се ангажују само под условом да су претходно сви капацитети локалне самоуправе искоришћени) изискује нови приступ у решавању наведених проблема. Законска и доктринарна начела дају одређена решења, али су она ипак сувише уопштена. Због тога предложени концепт предвиђа примену конкретних мера која би се спроводила током фазе припреме и извођења операције. Конкретизација поступка надлежности у процесу употребе РФ и дефинисање реалног захтева за њено ангажовање, применом специфичних и прецизних мера, објашњени су у наставку текста.

Слика 4 – Надлежности у процесу употребе и прецизан поступак дефинисања и достављања захтева за ангажовање Речне флотиле¹⁵

На слици 4 може се уочити редослед спровођења активности у поступку разграничења надлежности у процесу употребе РФ која подразумева да иницирање снага РФ за њено ангажовање врше искључиво надлежни органи уз строго придржавање линије командовања. Такође, остале мере које се предлажу у функци-

¹⁵ Сliku и садржај креирали су аутори.

ји превазилажења идентификованог проблема подразумева примену одређених активности, као што су: 1. израда прецизних и јединствених СОП за узбуњивање јединица РФ током ванредне ситуације; 2. достављање захтева цивилних органа власти за пружање помоћи који мора бити претходно одобрен од надлежних војних органа; 3. управљање ангажованим снагама од стране штабова за ванредне ситуације што се реализује у складу са одобреним захтевом цивилних органа за пружање помоћи (тачка 2); 4. обавезно регулисање сваког додатног ангажовања новим захтевом и, по дефинисаном поступку, приступање његовом одобравању и 5. реализација командовања ангажованим снагама преко надлежних старешина – команданата, чија слобода у одлучивању и начину употребе јединице на реализацији задатака заштите и спасавања не сме да буде оспоравана.

Спровођењем наведених мера спречава се стихијско и непланско иницирање снага за пружање помоћи током поплава, дозвољава се ангажовање јединица само у оквиру одобреног плана и смањује се субјективан утицај војних или цивилних ауторитета на доношење одлуке о ангажовању снага.

Проблем који настаје услед нереалних захтева за пружање помоћи које испостављају цивилни органи власти и непрецизног поступка њиховог достављања надлежним војним органима, предложени концепт такође решава применом одговарајућих конкретних мера у фази припреме. Те мере се, углавном, односе на унапређење процеса сарадње између команди јединица које су планиране за ангажовање и представника цивилних органа власти. Тако, на пример, пре наступања кризе неопходно је предузети одређене координационе активности, као што су: 1. реализација заједничке обуке представника РФ и других чланова штаба за ванредне ситуације, чиме се обезбеђује познавање могућности, капацитета али и обавеза свих субјеката заштите и спасавања; 2. израда квалитетних процена ризика и планова одбране од поплаве (израђују органи цивилне власти); 3. заједничко проучавање наведених планова са циљем да се идентификује разлика између потребних и тренутних могућности локалних самоуправа за њихово спровођење, а све у функцији формулисања реалног захтев за пружање помоћи и 5. строго поштовање хијерархијске структуре у поступку иницирања која подразумева да се формулисани захтев прво доставља Генералштабу ВС преко надлежног штаба за ванредне ситуације, како би се након разматрања, у виду одговарајућих докумената командовања (ОПНАР, припремно наређење, разна наређења, инструкције, директиве, планови, захтеви итд.), а преко надлежне оперативне команде (у овом случају ККоВ), доставио Речној флотили на реализацију.

Закључак

На основу сазнања до којих се дошло у овом раду, створени су услови за ефикасно решавање проблема попут недостатка времена за квалитетно планирање операције у условима динамичких и комплексних промена карактеристич-

них за ванредне ситуације изазване поплавама. Такође, предложене су активности за успешно разграничавање надлежности у процесу иницирања снага РФ и мере за спречавање нереалних захтева за пружање помоћи које достављају органи цивилних власти.

Фаза припреме операције је успешна уколико се заврши пре наступања поплаве, јер је у том случају јединица у могућности да спроведе све превентивне радње како би спремно и организовано дочекала наилазећу претњу. Заправо, један од фактора успешности сваке војне операције јесте тежња да се припремне радње реализују квалитетно, целисходно и, ако је то могуће, пре избијања кризе. Предложени концепт припреме операције може да обезбеди потребно време за успешно планирање и припрему јединица за ефикасну употребу, првенствено са аспекта правилног иницирања снага РФ и њиховог рационалног ангажовања током пружања помоћи цивилним властима за време поплава.

Литература

- [1] *Доктрина Војске Србије*, Медија центар „Одбрана”, Београд, 2010.
- [2] *Доктрина Копнене војске*, Медија центар „Одбрана”, Београд, 2012.
- [3] *Доктрина операција Војске Србије*, Медија центар „Одбрана”, Београд, 2012.
- [4] „Закон о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама”, члан 2, *Службени гласник РС*, број 87, Београд, 2018.
- [5] Акциони план за спровођење Националног програма управљања ризиком од елементарних непогода (2017-2020), Влада Републике Србије.
- [6] Национална стратегија заштите и спасавања у ванредним ситуацијама, „Службени гласник РС”, бр. 86/211, 18.11.2011. године.
- [7] Закон о ванредним ситуацијама („Службени гласник РС” бр. 111/2009, 92/2011 и 93/2012).
- [8] Марина Бабић-Младеновић, „Уређење водотокова”, Институт за водопривреду „Јарослав Черни”, Београд, 2018.
- [9] Paul Pilon, *Guidelines for Reducing Flood Losses*, United Nations, Geneva, 2004.
- [10] Петар Јовановић, *Управљање пројектом*, Висока школа за пројектни менаџмент, Београд, 2008. стр. 57.
- [11] *Поплаве у Србији 2014*, Извештај о процени потреба за опоравак и обнову последица поплава, Влада РС, Београд, 2014.
- [12] *Правило Речна флотила* (привремено), ККоВ, Ниш, 2020.
- [13] Устав Републике Србије, члан 200 и 201, „Службени гласник РС”, бр. 98, Београд, 2006.
- [14] Frank Toensmann and Manfred Koch, *River Flood Defence*, Kassel reports of hydraulic engineering, ISBN: 978-3930150205, Herkules Verlag, 2000.
- [15] Шериф Бајрами и Раде Славковић, „Доктринарна решења употребе речне флотиле у ванредним ситуацијама”, *Војно дело*, бр. 5, 2016.

[16] Шериф Бајрами, Самед Каровић и Горан Радић, „Употреба Речне флотиле у пружању помоћи цивилним властима у случају великих поплава”, *Војно дело*, бр. 7, 2016.

[17] Мирослав Р. Терзић, Дарко Глишић, Зоран Цветковић, „Обавештајна припрема подручја угроженог елементарним непогодама, техничко-технолошким и другим несрећама и употреба снага Војске Србије”, *Војно дело*, бр. 3, 2019.

[18] <http://www.hidmet.gov.rs>

[19] <https://www.jcerni.rs>

[20] https://www.vs.rs/sr_cyr/jedinice/vojska-srbije/kopnena-vojska/recna-flotila

Резиме

Анализом постојећих доктринарних решења генерисани су кључни елементи успешности употребе Речне флотиле током поплава у виду припреме операције, командовања у операцији, сарадње и садејства, извођења неборбених активности и логистичке подршке операције. Међутим, у раду се као један од кључних елемената успеха употребе Речне флотиле у помоћи цивилним властима током поплава истичу решења везана за фазу припреме операције. Дефинисање новог приступа у спровођењу фазе припреме за неборбена дејства је основни циљ овог рада, чија реализација треба да обезбеди ефикасна и делотворна решења приликом планирања, организовања и припреме снага за ангажовање у пружању помоћи цивилним властима током поплава. Сходно томе, овај рад се бави целинама везаним за Речну флотилу (концепт, намена, задаци и организација), ванредном ситуацијом и предлаже мере за унапређење припремне фазе операције као једног од кључних фактора успеха употребе Речне флотиле током поплава.

Предложеним концептом, фаза припреме операције се посматра кроз две временске целине: период приправности и период активирања снага. Мере карактеристичне за период приправности су углавном од превентивног значаја и обухватају спровођење различитих превентивних активности од обуке, израде планова за реаговање у кризним ситуацијама, усавршавања постојећих стандардних оперативних процедура до декларисања снага за неборбене активности. Завршетак периода приправности предвиђа наставак припрема кроз период активирања снага за реаговање. Тренутак преласка из једне подфазе у другу иницира се прикупљеним подацима који недвосмислено указују на потенцијалну опасност или по налогу претпостављене команде.

Такође, у раду су дати предлози за решавање проблема преплитања надлежности у процесу иницирања употребе РФ и непрецизне процедуре за дефинисање и подношење захтева за њено ангажовање од стране цивилних власти. Решења се заснивају на примени одговарајућих конкретних мера у припремној фази, али пре свега на стриктном придржавању линије командовања приликом иницирања снага Речне флотиле за њено ангажовање. На основу резултата истраживања овог рада створени су услови за ефикасно решавање проблема

као што је недостатак времена за квалитетно планирање операција у условима динамичних и сложених промена карактеристичних за ванредне ситуације у случају поплава. Предложени концепт припреме операције може обезбедити потребно време за квалитетно планирање и припрему јединица за ефикасну употребу, пре свега у смислу правилног иницирања снага РФ и њиховог рационалног ангажовања у пружању помоћи цивилним властима током поплава.

Кључне речи: *Речна флотила, ванредна ситуација, поплаве, припрема операције*

© 2022 Аутори. Објавило *Војно дело* (<http://www.vojnodeo.mod.gov.rs>). Ово је чланак отвореног приступа и дистрибуира се у складу са лиценцом Creative Commons (<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/rs/>).

